

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

3. Miejscowość

PIERUSZA

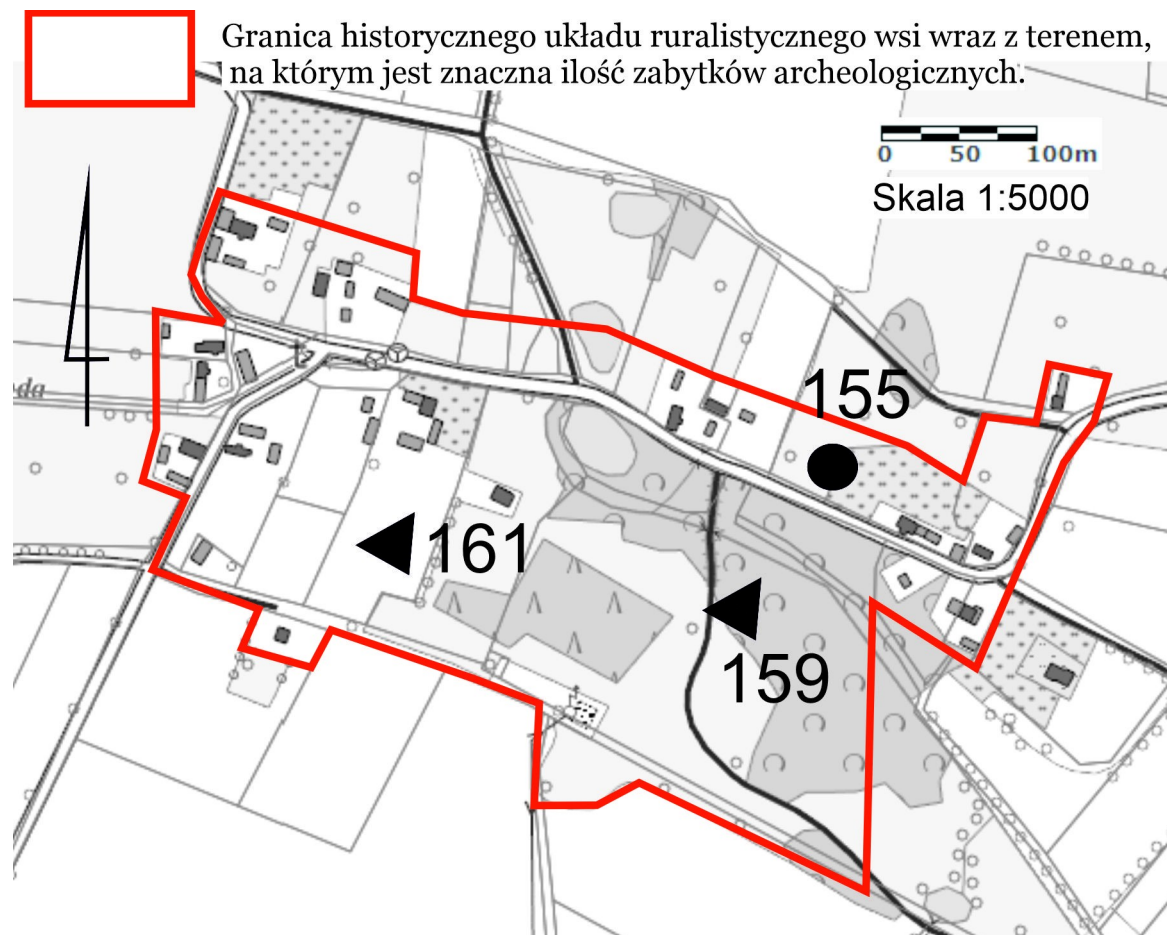
1. Nazwa

**Historyczny układ ruralistyczny wsi wraz z terenem,
na którym jest znaczna ilość zabytków
archeologicznych**

2. Czas powstania

pradzieje, ok. 1200, 1818, 1945

9. Materiały graficzne

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

Województwo **DOLNOŚLĄSKIE**

Powiat **WOŁOWSKI**

Gmina **WOŁÓW**

6. Współrzędne geograficzne

51°25'02"N 16°44'58"E

7. Użytkowanie obecne
mieszkalne
rolnicze

8. Stan zachowania

4

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Poprzednie nazwy miejscowości: 1594 r.: Puruzen; ok. poł. XVIII w. - Perruschen; 1785 r. - Peruschen; 1818 r. - Peruschen, Puruschen; 1829, 1830. 1845, 1873, 1891. 1912. 1937, do 1945 r. - Peruschen.

Znaczenie i pochodzenie nazwy wsi: Nazwa niemiecka jest zniekształconym zapisem fonetycznym nazwy polskiej-pierwotnej.

Historia wsi i dóbr: W XIII i XIV w. Pierusza płaci dziesięcinę biskupowi wrocławskiemu. W 1818 r. Pierusza zmienia swą przynależność administracyjną. Do tego roku należała do okręgu oleśnicko - trzebnickiego, potem do okręgu wołowskiego. W 1830, 1891 r. we wsi istnieje majątek rycerski. W 1912, 1937 r. do tutejszego majątku rycerskiego należy jeszcze posiadłość wiejska.

Wieś o osi wschód - zachód, położona w lekko pofalowanym terenie, o zasadniczym układzie jednodrożnym. Zabudowa zagrodowa, 1-kondygnacyjna, luźna i nieregularna. Na południe od zabudowy wiejskiej, na wyniesieniu, usytuowane są pozostałości folwarku. Folwark jest zdegradowany.

Wykaz stanowisk archeologicznych:

6/155/73-26 osada- późne średniowiecze.

10/159/73-26 ślad osadnictwa- pradzieje/ późne średniowiecze, osada- okres nowożytny.

12/161/73-26 osada- późne średniowiecze.

Bibliografia:

• Richard Junke: Wohlau, Geschichte des Furstentums und des Kreises von ..., Wurzburg 1965, GŚŁ 50212 II, [RJ 1965]

• Knie J.: Alphabetisch-statistisch-topographische Ubersicht der Dorfer, Flecken, Stadte und anderen Orte der konigliche Preussische Provinz Schlesien, Breslau 1845 [K. 1845, s.]

• Regesty Śląskie, pod redakcją Wacława Korty, t. 1 (1343-1348), Wrocław 1975 ; t. 2 (1349-1354), Wrocław 1983; t. 3 (1355-1357), Wrocław 1990; t. 4 (1358-1359), Wrocław (bez daty wydania); t. 5(1360), Wrocław 1992

• Schlesisches Güter-Adressbuch. Verzeichnis samtlicher Rittergueter und selbständigen Gutsbezirke, sowie der grosseren Landguter der Provinzen Nieder- und Oberschlesien Breslau 1891,1912, 1937

•Wytyczne konserwatorskie do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wołów, Wrocław 2000

• Zimmermann F. A., Beytrage zur Beschreibung von Schlesien, Brieg t. IV 1785; t.VII 1787

Materiały kartograficzne:

• Messtischblatt, pomiar 1887, nowelizacja 1929, wydanie 1937-1940.

Istniejące zagrożenia: Degradacja układu ruralistycznego związana z współczesną zabudową różnego typu, dogęszczanie i wprowadzanie nowej zabudowy na terenach historycznie niezabudowanych, rozbiórki i przebudowy budynków historycznych oraz ich modernizacja z wykorzystaniem współczesnych, niezgodnych z lokalną tradycją materiałów budowlanych. Inwestycje wymagające prac ziemnych.

Postulaty konserwatorskie: Utrzymanie układu wsi, zachowanie skali zabudowy, jej historycznego rozplanowania, tradycyjnych brył, formy, użytych materiałów i artykulacji elewacji, ochrona zespołu folwarcznego.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

czerwiec 2023

Justyna Kość